

правових норм. В свою чергу, слідчий разом із прокурором допомагають неповнолітньому обвинуваченому усвідомити ризики використання в подальшому протиправної поведінки, яка посягає на охоронювані кримінальним законом суспільні відносини.

Одержано 17.04.2018

УДК 343.137.9

Вікторія Юрїївна ЦЕБИНОГА,

курсант групи Ф1-302 ХНУВС

Науковий керівник: старший викладач кафедри кримінального процесу

та організації досудового слідства факультету № 1 ХНУВС

кандидат юридичних наук Романюк В. В.

КРИМІНАЛЬНИЙ ПРОЦЕСУАЛЬНИЙ СТАТУС ІНШОЇ ОСОБИ, ПРАВА ЧИ ЗАКОННІ ІНТЕРЕСИ ЯКОЇ ОБМЕЖУЮТЬСЯ ПІД ЧАС ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ

Стрімкий розвиток кримінальних процесуальних відносин, зокрема, які складаються на стадії досудового розслідування кримінального провадження, зумовив появу такого нового учасника (суб'єкта) кримінального провадження як інша особа, права чи законні інтереси якої, обмежуються під час досудового розслідування. Кримінальна процесуальна характеристика будь-якого учасника кримінального провадження передбачає визначення поняття такого учасника кримінального провадження, підстав його участі, його процесуальний статус, (права та обов'язки), час під час якого особа перебуває у відповідному стані та юридична відповідальність у разі порушення обов'язку.

Чинний Кримінальний процесуальний кодекс України дає наступне визначення іншої особи, права чи законні інтереси якої обмежуються під час досудового розслідування – це особа, стосовно якої (в тому числі щодо її майна) здійснюються процесуальні дії, визначені Кодексом. Виходячи із положень п. 19 ч. 1 ст. 3 КПК України, де вказаний чіткий перелік сторін кримінального провадження, норма, яка б визнавала учасником іншу особу, права чи законні інтереси якої обмежуються під час досудового розслідування – відсутня. Тобто, виникає питання щодо доцільності введення такого учасника, як інша особа, права чи законні інтереси якої обмежуються під час досудового розслідування.

Відповідно до норм КПК України, інша особа, права чи інтереси якої обмежуються під час досудового розслідування, має право на звернення до прокурора, слідчого судді або суду з клопотанням, в якому викладаються обставини, що обумовлюють необхідність здійснення кримінального провадження (або окремих процесуальних дій) у більш короткі строки, ніж ті, що передбачені КПК України та мають право оскаржити прокурору вищого рівня недотримання розумних строків слідчим, прокурором під час досудового розслідування.

Аналіз вище зазначених норм дає підстави зробити наступні висновки: й досі є не зрозумілим на якому етапі досудового розслідування з'являється новий суб'єкт оскарження, коли вона може заявляти клопотання та які наслідки буде нести в собі подальше прийняття рішення суддею щодо задоволення скарги недотримання розумних строків. З одного боку, ці зміни вносились з метою захисту прав суб'єктів господарювання, щодо яких безпідставно проводились обшуки без повідомлення про підозру, що унеможливило подальший захист їх прав та законних інтересів, з іншого боку, КПК України не передбачив правовий статус іншої особи, права чи законні інтереси якої обмежуються під час досудового розслідування, що фактично говорить про відсутність як його юридичних обов'язків та юридичної відповідальності у разі їх порушення. Представники практики вбачають у таких змінах позитивні сторони, вбачаючи під такими особами таких осіб як статисти, осіб у яких проводиться обшук та осіб, яким не повідомили про підозру, проте щодо яких здійснюється досудове розслідування.

На нашу думку, доцільним було б визначити правовий статус іншої особи, права чи законні інтереси якої обмежуються під час досудового розслідування на законодавчому рівні більш деталізовано, що значною мірою полегшило роботу як органів досудового розслідування, так і сторони захисту, які представляє інтереси такої особи.

Одержано 17.04.2018

УДК 343.144-053.6(477)

Дар'я Андріївна КРАВЕЦЬ,

курсант групи Ф1-302 ХНУВС

Науковий керівник: старший викладач кафедри кримінального процесу

та організації досудового слідства факультету № 1 ХНУВС

кандидат юридичних наук Романюк В. В.

ОСОБЛИВОСТІ ДОПИТУ МАЛОЛІТНІХ ТА НЕПОВНОЛІТНІХ ОСІБ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ УКРАЇНИ

Процесуальний порядок допиту малолітніх та неповнолітніх осіб регламентовано низкою положень Кримінального процесуального кодексу України. Одночасно, відповідно до рекомендацій Керівних принципів Комітету Ради Європи щодо правосуддя, дружнього до дітей, прийнятих Комітетом міністрів Ради Європи 17 листопада 2010 року, «наскільки це доцільно і можливо, кімнати опитування та очікування повинні бути організовані з дружнім до дітей оточенням; опитування та збір заяв дітей повинні, наскільки це можливо, проводитись кваліфікованими фахівцями; всі зусилля мають бути направлені на те, щоб діти надавали свідчення у найбільш сприятливому оточенні та за найсприятливіших умов».

За українським законодавством особливості допиту малолітніх та неповнолітніх осіб різняться, залежно від процесуального статусу такої особи.

Так, допит малолітнього свідка і, за розсудом суду, неповнолітнього свідка проводиться в присутності законного представника, педагога чи психолога, а за необхідності – лікаря. Як вбачається, присутність визначеного кола осіб при допиті неповнолітнього свідка покладається на розсуд суду і не є обов'язковою. Така позиція законодавця суперечить нормам, викладеним у вищезгаданих Керівних принципах, які не поділяють дітей на малолітніх та неповнолітніх, а спрямовані на захист дітей у сфері правосуддя (тобто, осіб у віці до 18 років). До того ж, присутність передбачених у КПК України осіб має важливе практичне значення, тому що метою їх залучення є, зокрема, сприяння у встановленні психологічного контакту з особою допитуваного та допомога в отриманні повних та достовірних показань.

Допит малолітнього або неповнолітнього потерпілого проводиться з дотриманням правил, передбачених КПК України, для допиту цих осіб як свідків. Але деякі науковці не погоджуються з позицією законодавця та наголошують на необхідності видаляти із залу судового засідання малолітніх та неповнолітніх потерпілих і запрошувати їх тільки для допиту. Таке твердження обумовлене тим, що перебування дитини в залі судового засідання довгий час утомливо для неї і не викликається необхідністю.

Згідно положень чинного кримінального процесуального законодавства, допит неповнолітнього підозрюваного чи обвинуваченого здійснюється у присутності захисника. В обґрунтування цієї тези закладено те, що неповнолітні підозрювані (обвинувачені) є особливими суб'єктами кримінального правопорушення, захист яких потребує наявності спеціальних знань, професійного рівня та досвіду роботи у сфері захисту неповнолітніх.

Для забезпечення ефективного правосуддя необхідно привести національне законодавство до міжнародних стандартів. Зокрема, вважаємо за потрібне доповнити КПК України такими обов'язковими положеннями: «Допит малолітнього і неповнолітнього свідка і потерпілого проводиться в присутності законного представника, педагога чи психолога, а за необхідності – лікаря». Такі зміни забезпечать рівність малолітніх та неповнолітніх свідків. Також вважаємо за необхідне деталізувати вимоги до захисника неповнолітнього підозрюваного чи обвинуваченого. Захисник неповнолітнього підозрюваного (обвинуваченого) також повинен мати спеціальні знання, відповідати професійному рівню та досвіду роботи у сфері захисту неповнолітніх.

Одержано 17.04.2018

УДК 343.1(477)

Дмитро Володимирович ТРУНОВ,

курсант групи Ф1-302 ХНУВС

Науковий керівник: старший викладач кафедри кримінального процесу

та організації досудового слідства факультету № 1 ХНУВС

кандидат юридичних наук Романюк В. В.

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ЗАСАДИ РІВНОСТІ ПЕРЕД ЗАКОНОМ І СУДОМ

Рівність перед законом і судом – засада кримінального провадження, що діє в усіх його стадіях, вимагає від законодавця та суб'єктів, які його здійснюють, надання учасникам правовідносин рівних прав щодо відстоювання своїх інтересів і недопущення застосування привілеїв чи обмежень у процесуальних правах. Сутність цієї засади полягає у наділенні їх рівними правами і рівними обов'язками перед законом щодо участі у процесі. Нажаль нерідко зазначена засада залишається декларативною, оскільки зазвичай закон і правда переважають на боці того, хто має владні повноваження, фінанси тощо.

Засада рівності перед законом і судом не передбачає обмеження конституційних прав та свобод громадян, навпаки у передбачених законом випадках, встановлюються додаткові гарантії для певних категорій осіб. Порушення цієї засади призводить до постановлення несправедливих рішень, втрати довіри громадян до державних органів, неповаги до закону.

Сучасна соціально-політична обстановка та необхідність удосконалення кримінального процесуального законодавства вимагають додаткових досліджень питань здійснення кримінального провадження з позиції рівності всіх осіб перед законом та судом. Рівність учасників кримінального провадження покладає на суд обов'язок не надавати будь-яких переваг, будь-якому з учасників кримінального провадження. Звідси, процесуальне становище кожного конкретного учасника провадження не може бути покращено або погіршено залежно від раси, кольору шкіри, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, політичних, релігійних та інших переконань, за мовними або іншими ознаками. Права не можуть бути неправомірно обмежені, разом з тим деякі права учасників процесу визначаються саме їх процесуальним статусом і протилежна сторона не може бути наділена тими ж самими правами. Так, позивач, на відміну від відповідача, не може подати зворотний позов, а право мати захисника є виключною прерогативою підозрюваного, обвинуваченого, засудженого чи виправданого. Безумовно, у таких випадках про порушення даної засади не йдеться. Закон однаковий для всіх, йому байдужі фактично існуючі відмінності між людьми. Від закону вимагається неупередженість і «повна сліпота» до соціальних відмінностей людей у сфері права.

Положення про рівність перед законом і судом діє протягом усього кримінального провадження. Слідчий, прокурор і суддя зобов'язані забезпечити рівну можливість здійснення процесуальних прав будь-якому громадянину, рівну можливість використання ними заходів щодо захисту своїх законних прав та інтересів.

Як висновок можемо зазначити те, що будучи проголошеною та нормативно закріпленою, засада рівності перед законом і судом вимагає своєї повної і безумовної реалізації. Державні інституції повинні втілювати ідею рівності в діяльність органів суду, прокуратури, досудового розслідування та їх посадових осіб, з метою подолання правового нігілізму у державі. Здійснюючи підготовку суддів, адвокатів, посадових осіб правоохоронних органів, необхідно акцентувати